

14/5/2018
Δημοτικό Μέγαρο
Λεμεσού

Φίλοι μας, Κυρίες και Κύριοι,

Είμαστε και οι δύο βαθύτατα συγκινημένοι για την διπλή τιμή που μας γίνεται απόψε και για τα κολακευτικά λόγια που ακούστηκαν. Ευχαριστούμε στο πρόσωπο του Δημάρχου Λεμεσού κυρίου Νίκου Νικολαΐδη την κοινωνία της αγαπημένης μας γενέτειρας για αυτήν την τόσο τιμητική και εγκάρδια εκδήλωση. Η Λεμεσός μας γέννησε και τους δύο, μας πρόσφερε τη γνώση και την χαρά της ζωής. Σκεφτείτε ότι σ' αυτήν εδώ την αίθουσα που τότε ήταν η Βιβλιοθήκη του Δήμου, μικρό κοριτσάκι του δημοτικού, κατηφόριζα τα απογεύματα από την Τζαμούδα όπου ήταν το σπίτι μου και διάβαζα μαγεμένη τα πρώτα μου παραμύθια. Δίκαια λοιπόν θέλουμε να ανταποδώσουμε στην πόλη μας ότι πιο ακριβό αποκτήσαμε στα χρόνια της κοινής μας ζωής. Το αρχείο και τη βιβλιοθήκη μας.

Χαιρόμαστε που συνέπεσε αυτή την αλησμόνητη βραδιά να μας τιμήσει και ο εξοχότατος Πρέσβυς της Βουλγαρίας κύριος Χρίστο Γκεοργκίεφ. Τον ευχαριστούμε θερμά. Η Βουλγαρία είναι η χώρα που μας άνοιξε τους ορίζοντες προς τον κόσμο. Ο Πανίκος ήταν ο πρώτος Κύπριος φοιτητής που σπούδασε στο Πανεπιστήμιο της Σόφιας, τη δύσκολη εκείνη μεταπολεμική περίοδο της δεκαετίας του 1950. Εκεί έζησε 10 ολόκληρα χρόνια και απέκτησε δεκάδες φίλους που αργότερα έγιναν και δικοί μου φίλοι.

Για όλα όμως αυτά σας μίλησε με τον γνωστό γλαφυρό του τρόπο ο φίλος μας ο Τάσος Ανδρέου. Εμένα επιτρέψτε μου να βάλω απλώς κάποιες πολύ συγκεκριμένες πινελιές σε σχέση με το αρχείο μας.

Απόψε λοιπόν αρχίζει ο επίλογος μιας διαδρομής που ξεκίνησε πριν από 55 χρόνια, όταν ο Πανίκος κι εγώ ενώναμε τις ζωές μας, τον παγωμένο Γενάρη του 1963 στη Σόφια της Βουλγαρίας. Από τότε αρχίσαμε να συλλέγουμε βιβλία, φωτογραφίες, αυτόγραφα, επιστολές, έργα τέχνης, από σημαντικούς ανθρώπους που γνωρίζαμε. Αν κάτι έχουμε κοινό οι δύο μας είναι η αγάπη για αξιόλογες γνωριμίες που στη συνέχεια μετατρέπονται σε φιλίες. Πολλές από αυτές τις φιλίες κράτησαν μια ολόκληρη ζωή. Τα αποτυπώματα τους έμειναν για πάντα στο αρχείο μας έστω κι αν οι περισσότεροι δεν υπάρχουν πιά.

Η Λευκωσία της δεκαετίας του 1960-70 όπου ζήσαμε τον πρώτο καιρό αλλά και η Λεμεσός μας όπου μετακομίσαμε αργότερα, ήταν πολιτιστικά φυτώρια όπου όλα ήταν εν τη γενέσει. Ποιητές και πεζογράφοι, καλλιτέχνες του χρωστήρα, της σκηνής και της πίστας, δημοσιογράφοι, όλοι μια παρέα. Ταυτοχρόνως είχαμε την τύχη λόγω της συγγραφικής και δημοσιογραφικής μας ιδιότητας να συμμετέχουμε σε συνέδρια στο εξωτερικό. Εδώ θα τονίσω τα μεγαλειώδη Συνέδρια που οργάνωνε η Ένωση Λογοτεχνών Βουλγαρίας τις δεκαετίες 1970 και 1980 και που ήταν ανοίγματα προς όλο τον κόσμο σε περιόδους ψυχρού πολέμου. Σ' εκείνα τα Συνέδρια συναντήσαμε μερικούς από τους πιο επιφανείς συγγραφείς από την Αμερική και την Ευρώπη μέχρι την Αφρική, την Ιαπωνία και την Νέα Ζηλανδία. Με νωπές ακόμη τις πληγές του 1974, η μικρή Κύπρος αντιμετωπιζόταν από τους ευαίσθητους πνευματικούς ανθρώπους με συμπάθεια και αγάπη. Στα μικρά λευκώματα που κυκλοφορούσαμε έγραφαν τα πιο ζεστά λόγια για την πατρίδα της Αφροδίτης που είχε υποστεί τόσα δεινά. Ταυτοχρόνως ο φωτογραφικός φακός που ήταν το πάθος του Πανίκου αποθανάτιζε στιγμές προσωπικές. Επιστρέψαμε πίσω με τις αποσκευές μας γεμάτες βιβλία και την ψυχή μας γεμάτη αγαλλίαση. Τώρα όλα αυτά είναι θαυμάσιες αναμνήσεις που τις ξεσκονίσαμε τακτοποιώντας το αρχείο μας.

Θα αναφέρω μόνο μερικούς από τους πρωταγωνιστές του αρχείου μας, περιοριζόμενη σε όσους δεν βρίσκονται πια στη ζωή.

Θεοδόσης Πιερίδης, Γιώργος Φιλίππου Πιερίδης, Τεύκρος Ανθίας, Κώστας Μόντης, Παντελής Μηχανικός, Αδαμάντιος Διαμαντής, Στάς Παράσχος, Στέλιος Βότσης, Παύλος Λιασίδης, Μίνως Αργυράκης, Μπόστ, Γιάννης Ρίτσος, Νικηφόρος Βρεττάκος, Νίκος Καββαδίας, Ελλη Παππά, Ιάκωβος Καμπανέλλης, Τζένη Καρέζη, Μιχάλης Κακογιάννης, Εβγένη Γεφτουσένκο, Μπέλλα Αχματούλινα, Γιούρι Ναγκίμπιν, Βασίλη Αξιόνωφ, Αντρέη Βοζνεσένσκη, Μπορίς Πολεβόι, Λουί Αραγκόν, Αλμπέρτο Μοράβια, Ανν Φιλίπ, Αντριαν Μίτσελ, Τόνυ Χάρρισον, Ντόρις Λέσσιγκ, Γκεόργκη Τζάκαρωφ, Πάβελ Μάτεφ, Λέντα Μίλεβα, Ελιζαμπέτα Μπαγκριάνα, Μπλάκα Ντιμιτρόβα Παρβάν Στέφανωφ, καθώς και δεκάδες άλλους εν ζωή και μη, με επικεφαλής τον αγαπημένο μας Μίκη Θεοδωράκη που όπως ακούσατε πάει ολοταχώς για τα εκατό.... Εννοείται ότι στο αρχείο μας παρελαύνουν όλοι σχεδόν οι Κύπριοι άνθρωποι των γραμμάτων.

Όλο αυτό το υλικό άντεξε 9 μετακομίσεις εντός και εκτός Κύπρου, συμπεριλαμβανομένης μιας προς και από Νέα Υόρκη και μιας υπο μορφή προσφυγιάς προς και από Αθήνα, παρόλο που δεν είμαστε στην κυριολεξία πρόσφυγες, μέσα στην κάψα του πολέμου του 1974.

Τα κιβώτια του αρχείου ανοίχθηκαν πριν από 5 χρόνια όταν αποφασίσαμε να το βάλουμε σε μια τάξη. Ο Πανίκος είχε ήδη αρχίσει να έχει προβλήματα όρασης και με την μεθοδικότητα που τον χαρακτηρίζει είχε φροντίσει να κρατήσει σημειώσεις και να σηματοδοτήσει φωτογραφίες και επιστολές. Πολύτιμη συμβολή. Έτσι όταν ανέλαβα εγώ το πρώτο στάδιο της τακτοποίησης κατά χώρα και μετά κατά άτομο, ήταν πιο εύκολη η δουλειά μου. Αφού τέλειωσε κι αυτή η προεργασία αρχίσαμε να σκεφτόμαστε τι να το κάνουμε όλο αυτό το υλικό.

Τα παιδιά μας αδυνατούν να το αναλάβουν, εκτός από ορισμένα μικρά ενθύμια. Για να ελαφρώσουμε τις βιβλιοθήκες μας είχαμε ήδη δωρίσει ένα μέρος των βιβλίων στο Πανεπιστήμιο Κύπρου και κάπου 300 θεατρικά έργα στο Θεατρικό Μουσείο Λεμεσού. Η μορφή όμως που έχει το αρχείο και η βιβλιοθήκη μας είναι τέτοια που δεν επιδέχεται άλλο τεμαχισμό. Οι φίλοι μας συγγραφείς που μας χάρισαν τα βιβλία τους με αφιερώσεις, ποζάρουν και στις φωτογραφίες μας και είναι αποστολείς των επιστολών. Το αρχείο πρέπει να διαφυλαχτεί ενιαίο.

Πριν από δυο περίπου χρόνια κουβεντιάζοντας με τον τέως δήμαρχο Ανδρέα Χρίστου του προτείναμε να δωρίσουμε το Αρχείο μας στον Δήμο Λεμεσού με την προϋπόθεση να διατηρηθεί ατόφιο και να τοποθετηθεί σε χώρο που θα είναι προσιτό στο κοινό και στους ερευνητές. Τον ευχαριστούμε θερμά που αμέσως αποδέχτηκε την ιδέα και μάλιστα κανόνισε συνάντηση μας με τον Διευθυντή της Βιβλιοθήκης του ΤΕΠΑΚ κύριο Μάριο Ζέρβα και μια μικρή ομάδα αρχειοθετών και βιβλιοθηκονόμων. Εκεί αποφασίστηκε να αρχίσει η καταγραφή του αρχείου. Ο Δήμος Λεμεσού ανέλαβε την εκμίσθωση της αρχειονόμου κυρίας Βικτώριας Κυριάκου και το ΤΕΠΑΚ ανέλαβε τον εφοδιασμό μας με υλικό για το αρχείο, φακέλους κλπ καθώς και την ψηφιοποίηση του. Με την συμπαράσταση και την βοήθεια μας και τη μεθοδική δουλειά της Βικτώριας, στην πορεία του χρόνου καταγράφηκε σχεδόν ολόκληρο το αρχείο. Δηλαδή σύμφωνα με τις σημειώσεις της καλής μας Βικτώριας καταγράφηκαν τα εξής:

1. Το προσωπικό συγγραφικό αρχείο και των δυό μας , δημοσιεύσεις, αποκόμματα εφημερίδων, κριτικές, συνεντεύξεις, κείμενα, βιβλία, φωτογραφίες, καθώς και οπτικοακουστικό υλικό που αποτελείται από δεκάδες φακέλους.
2. 2.000 επιστολές από προσωπικότητες της Κύπρου, της Ελλάδας και του εξωτερικού, ανάμεσα τους δύο κάτοχοι του βραβείου Νόμπελ Λογοτεχνίας, η Ντόρις Λέσσιγκ και ο Τζών Κούτσι.
3. 22 λευκώματα με εκατοντάδες αυτόγραφα ανθρώπων των γραμμάτων, κυπρίων και ξένων που πέρασαν απο τη ζωή μας. .
4. 22 φωτογραφικά άλμπουμς με επιλογή απο 1300 φωτογραφίες
5. Περίπου 4.000 βιβλία, τα περισσότερα από τα οποία με ιδιόχειρη αφιέρωση.
6. Εκατοντάδες διάφορα εφήμερα, περιοδικά, κάρτ ποστάλ, προσκλήσεις, κατάλογοι εκθέσεων και προγράμματα θεάτρου κλπ.

Αντιλαμβάνεστε ότι όλο αυτό το υλικό χρειάζεται τον ανάλογο ενιαίο χώρο. Σε πρόσφατη συνάντηση μας με τον Δήμαρχο κύριο Νίκο Νικολαΐδη του εξηγήσαμε αυτή την ανάγκη. Τον ευχαριστούμε θερμά για την πρόθυμη ανταπόκριση του και την υπόσχεση να φροντίσει για την δημιουργία αυτού του χώρου καθώς και για την νομική κατοχύρωση του αρχείου. Θεωρούμε την πρωτοβουλία του για την αποψινή εκδήλωση σαν τα ανεπίσημα εγκαίνια του.

Στο μεταξύ το ΤΕΠΑΚ που διαθέτει το επιστημονικό προσωπικό και τα κατάλληλα μηχανήματα άρχισε την ψηφιοποίηση του αρχείου. Για άλλη μια φορά ευχαριστούμε το ΤΕΠΑΚ και ειδικά τον κύριο Μάριο Ζέρβα για αυτή την σπουδαία εξυπηρέτηση. Το Πανεπιστήμιο της πόλης μας είναι ιδιαίτερα ευαίσθητο σε θέματα πολιτισμού. Αξίζει να αναφέρουμε εδώ την πρόσφατη κατάκτηση από το ΤΕΠΑΚ της Εδρας της ΟΥΝΕΣΚΟ για ψηφιοποίηση της Πολιτιστικής Κληρονομιάς.

Ευχαριστούμε την πολιτιστική υπεύθυνη του Δήμου Λεμεσού φίλη Νάντια Αναξαγόρου για τον άψογο τρόπο με τον οποίο οργάνωσε και συντόνισε την αποψινή βραδιά αλλά και για την έγνοια της για το αρχείο μας.

Ευχαριστούμε τον καλό μας φίλο αρχιτέκτονα και ερευνητή Τάσο Ανδρέου που είναι πιο λογοτέχνης από τους λογοτέχνες και πιο ρήτορας από τους ρήτορες. Κάποια στιγμή ελπίζω να χαρούν οι συμπολίτες μας και το δικό του, σπουδαίο αρχείο.

Δεν ξεχνώ βέβαια την αρχειονόμο μας Βικτώρια για την μεθοδική, συνεπή και ταχεία διεκπεραίωση της καταγραφής του αρχείου και της βιβλιοθήκης μας, που πλησιάζει προς το τέλος της.

Τέλος ευχαριστούμε όλους εσάς, φίλοι μας, κυρίες και κύριοι, για την παρουσία σας, που μας δίνει τόσο μεγάλη χαρά αλλά και όλους εκείνους τόσο στην Κύπρο όσο και στο εξωτερικό που μας έστειλαν μηνύματα αγάπης.

Έλση Παιονίδου